

2. Kvalita lidských zdrojů

2.1 Struktura obyvatel

Karlovarský kraj je svou **rozlohou** 3 315 km² (tj. 4,2% z rozlohy ČR) po kraji Hl. město Praha a kraji Libereckém třetím nejmenším, a co do počtu obyvatel (304 274, tj. 3,2% z ČR) je nejmenším krajem České republiky. Ačkoliv **hustota** obyvatel na 1 km² činí 91,8, republikového průměru nedosahuje o 38,2 obyvatele. Ve srovnání s ostatními kraji republiky zaujímá Karlovarský kraj 4. místo od konce.

Zatímco **počet obyvatel** Karlovarského kraje v relaci s rokem 2000 doznal pokles o 0,1%, obyvatelstvo v celé České republice vykazuje růstový trend (nárůst o 0,2%), což svědčí o opačné vývojové dynamice v kraji ve srovnání s ČR.

Tab. 2.1.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2005

	Průměrný počet obyvatel		Průměrná výměra (km ²)		Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl osob žijících v	
	obce	části obce	obce	části obce		obcích do 200 obyvatel (%)	městech s 20 000 a více obyvateli (%)
Česká republika	1 641	680	12,6	5,2	130,0	1,9	44,2
Karlovarský kraj	2 305	587	25,1	6,4	91,8	0,8	35,9

Dnešní průměrná **demografická velikost obcí** Karlovarského kraje překračuje celostátní hladinu. Počtem 132 obcí se Karlovarský kraj řadí na poslední pozici, avšak průměrnou velikostí obce, co do počtu obyvatel (2 305 obyvatel), kraj převyšuje republikový průměr o 664 obyvatel a mezi kraji zaujímá po Moravskoslezském a Ústeckém kraji 3. pozici.

V Karlovarském kraji jsou nejčetněji zastoupeny velikostní skupiny obcí s 200 – 499 obyvateli (40 obcí, tj. 30,3%) dále skupiny s 500 – 999 obyvateli a s 1 000 – 4 999 obyvateli (obě skupiny po 30 obcích, tj. 22,7% každá skupina).

Ve srovnání s republikovým průměrem vykazuje Karlovarský kraj nejvýraznější rozdíly u podílu nejmenších obcí do 199 obyvatel (nižší o 11,4 procentního bodu) a naopak vyšší podíl počtu obcí velikostní skupiny 1 000 – 4 999 obyvatel (o 6,0 procentních bodů).

Ačkoliv v Karlovarském kraji patří 67,4% obcí do velikostní skupiny do 1 000 obyvatel, bydlí v nich jen 11,8% obyvatel kraje. Karlovarskou metropolí (tzn. město nad 50 000 obyvatel) obývá 16,7% obyvatel. Nejvíce obyvatel v Karlovarském kraji bydlí v obcích velikostní skupiny 5 000 – 19 999 obyvatel (31,5%) a 1 000 – 4 999 obyvatel (20,8%).

Ve srovnání s ČR je možno pozorovat v Karlovarském kraji výrazně nižší podíl obyvatel žijících v obcích do 200 obyvatel, stejnou tendenci vykazuje i počet obyvatel žijících v městech s 20 000 a více obyvateli.

Dle současného **administrativního členění** existovalo k 31.12.2005 v Karlovarském kraji 132 obcí (2,1% z celé ČR) s 518 částmi. V průměru na každou obec kraje připadá 3,9 části, čímž je republikový průměr převyšován o 1,5 části. V průměru se každá obec kraje rozkládá na 25,1 km² (tj. 2. pořadí ze 14 krajů), což představuje dvojnásobek průměrné výměry na obec v ČR.

Rostoucí vývojový trend počtu obyvatelstva Karlovarského kraje z konce devadesátých let minulého století byl přerušen na přelomu století. Pro prvních šest let 21. století je charakteristický mírně kolísavý vývoj počtu obyvatelstva s mírně klesající tendencí.

K 31.12.2005 bydlelo na území kraje 304 274 **obyvatel**, což představuje meziroční pokles o 314 obyvatel (tj. o 0,1%), přitom pokles proti výchozímu roku sledovaného období (tj. rok 2000 bez zpětného promítnutí výsledků SLDB 2001) činil jen 126 obyvatel. Na vývojových změnách stavu obyvatelstva se významným podílem odráží přirozená měna obyvatel a změny počtu obyvatel vlivem migrace. V důsledku přirozené měny vlivem vyšší úmrtnosti nad porodností došlo za celé sledované období ke snížení počtu obyvatel o 516. Migrace pak měla za následek pokles o 66 obyvatel od počátku sledovaného období.

Tab. 2.1.2 Obyvatelstvo podle věkových skupin

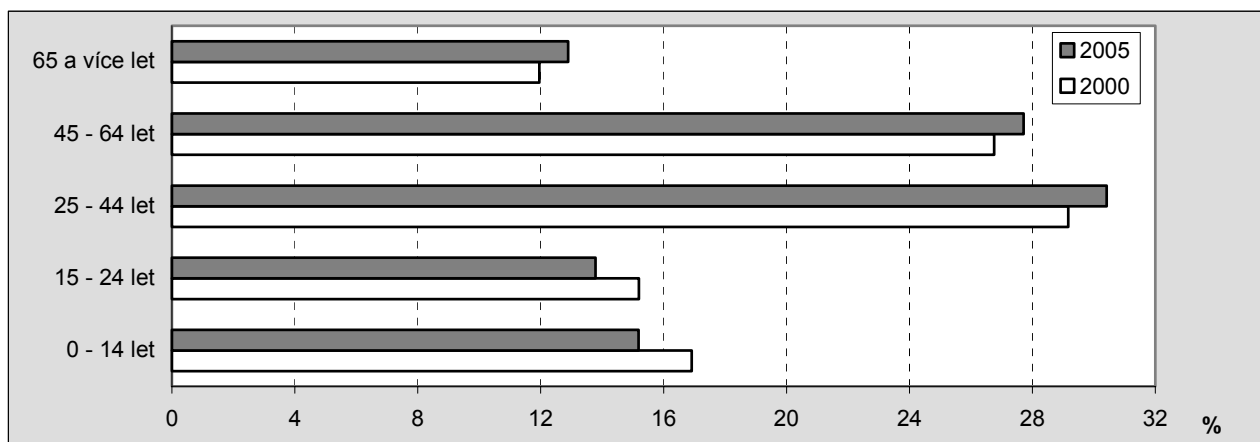
	Celkem			Muži			Ženy		
	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech
Počet obyvatel	304 400	304 274 ²⁾	0,0	148 828	148 999 ²⁾	0,1	155 572	155 275 ²⁾	-0,2
v tom ve věku (%):									
0 - 5 let	5,6	5,7	0,1	5,9	6,1	0,1	5,3	5,4	0,1
6 - 14 let	11,3	9,4	-1,8	11,9	10,0	-1,9	10,7	8,9	-1,8
15 - 18 let	5,4	5,5	0,1	5,6	5,7	0,1	5,1	5,3	0,1
19 - 24 let	9,8	8,3	-1,5	10,2	8,6	-1,5	9,5	8,0	-1,5
25 - 34 let	15,6	16,6	1,0	16,3	17,2	0,9	15,0	16,1	1,1
35 - 44 let	13,6	13,8	0,2	14,0	14,3	0,3	13,1	13,2	0,1
45 - 54 let	16,1	14,5	-1,6	16,3	14,8	-1,5	15,9	14,2	-1,7
55 - 64 let	10,7	13,2	2,6	10,2	12,9	2,7	11,1	13,6	2,5
65 a více let	12,0	12,9	0,9	9,6	10,4	0,8	14,2	15,3	1,1

¹⁾ rok 2000 bez zpětného promítnutí výsledků SLDB 2001

²⁾ změna v %

V rámci kraje v roce 2005 činil podíl obyvatelstva ve věku 15 až 64 let, tedy v **produktivním věku**, celkem 71,9%, což představuje v relaci s rokem 2000 nárůst o 0,8 procentního bodu. Podíl mužů této věkové kategorie převyšoval v roce 2005 podíl žen o 3,1 procentního bodu, zatímco v roce 2000 to bylo jen o 2,9 procentního bodu. Z uvedených faktů vyplývá, že se podíl obyvatel v produktivním věku nepatrně zvyšuje, a to zejména na úkor snižování nejnižší věkové kategorie (0 – 14 let), jejíž podíl doznal za sledované období pokles o 1,7 procentního bodu, a to i u obou pohlaví.

Graf 3 Změny ve věkové struktuře obyvatel v letech 2000 a 2005

Údaje o **vzdělanostní struktuře** obyvatelstva ve věku od 15 let výše jsou převzaty ze zpracování výsledků sčítání lidu 2001. Vzđelanost obyvatelstva Karlovarského kraje se dlouhodobě zvyšuje, avšak výsledky srovnání s celou Českou republikou ukazují na nižší vzdělanost v Karlovarském kraji.

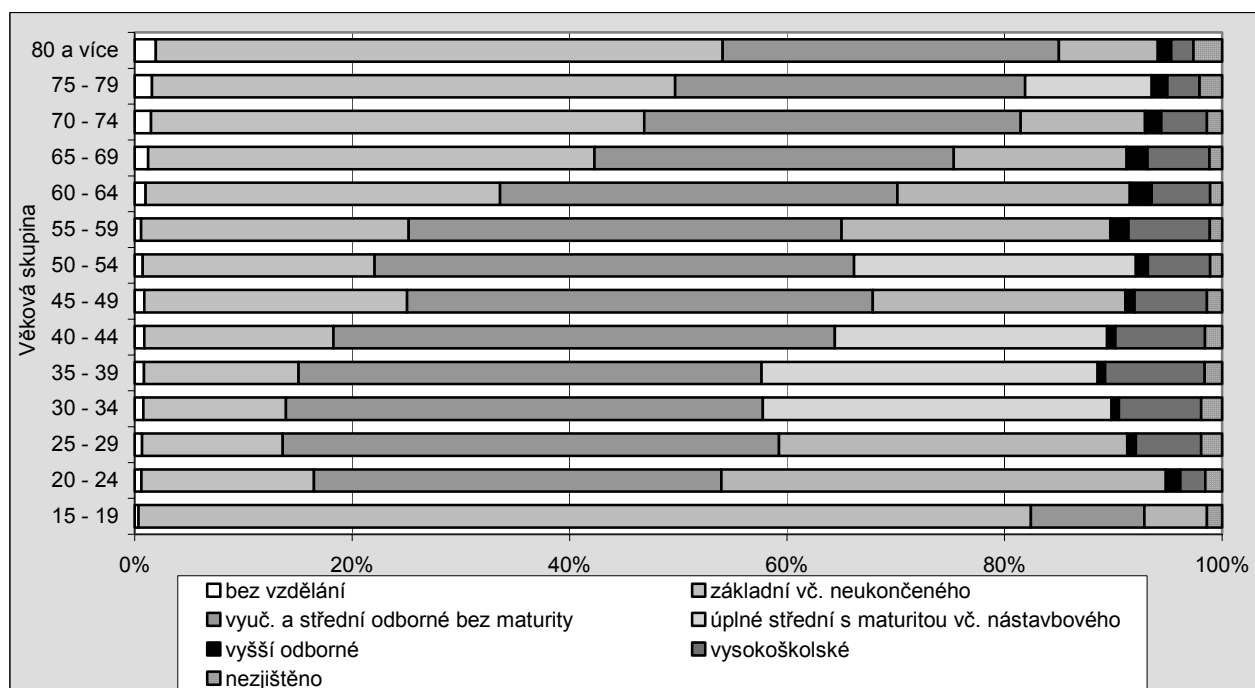
V neprospěch kraje ve srovnání s ČR hovoří vyšší podíl osob se základním a neukončeným vzděláním o 4,9 procentního bodu a zároveň nižší podíl osob vzdělaných vysokoškolsky vč. vědecké přípravy (o 3,3 procentního bodu). V podílu osob s úplným středním vzděláním s maturitou (vč. studia nástavbového a vyššího odborného) nedosahuje Karlovarský kraj republikový průměr o 2,6 procentního bodu.

Tab. 2.1.3 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001)

	Karlovarský kraj			ČR celkem		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	253 373	122 926	130 447	8 575 198	4 133 067	4 442 131
v tom vzdělání (%):						
základní včetně neukončeného	27,9	22,3	33,2	23,0	16,5	29,1
vyučení bez maturity	20,5	25,4	16,0	20,5	25,7	15,7
střední odborné bez maturity	17,9	20,2	15,7	17,4	19,6	15,4
vyučení s maturitou	1,2	1,6	0,8	1,5	2,0	1,0
úplné střední všeobecné s maturitou	4,4	3,6	5,2	5,0	3,7	6,2
úplné střední odborné s maturitou	17,1	15,5	18,7	18,4	17,0	19,7
nástavbové studium	2,0	1,4	2,6	2,2	1,5	2,8
vyšší odborné	1,0	1,1	1,0	1,3	1,2	1,3
vysokoškolské	5,5	6,6	4,5	8,5	10,1	7,0
v tom (%):						
univerzitní	45,5	31,9	64,2	39,7	26,7	57,2
technické	26,8	39,0	9,9	30,1	43,6	11,8
ekonomické	12,7	11,5	14,3	14,5	12,9	16,7
zemědělské a veterinární	6,0	7,6	3,8	6,1	7,5	4,3
umělecké	1,0	1,0	1,0	1,8	1,7	1,9
ostatní	8,1	9,0	6,8	7,7	7,5	8,1
z vysokoškolského bakalářské	7,1	6,3	8,1	6,3	5,4	7,6
vědecká příprava	0,1	0,1	0,0	0,4	0,6	0,2
bez vzdělání	0,8	0,6	1,0	0,4	0,4	0,5
nezjištěno	1,5	1,7	1,4	1,3	1,5	1,2

Z hlediska směru vysokoškolského vzdělání v Karlovarském kraji rozhodující měrou převažuje vzdělání univerzitní (45,5%), republikový průměr překračuje o 5,8 procentního bodu. Technický směr se zastoupením 26,8% nedosahuje průměr ČR o 3,3 procentního bodu a třetí nejčetnější směr vysokoškolského vzdělání – ekonomický s 12,7% zaostává o 1,8 procentního bodu za republikovým podílem. Ve směru dokončeného vysokoškolského vzdělání jsou patrné výrazné rozdíly mezi oběma pohlavími. Zatímco u žen v rozhodující míře převyšuje vzdělání univerzitní (64,2%), u mužů je nejčetněji zastoupeno technické vzdělání (39,0%). Poměrně výrazné je u obou pohlaví zastoupení ekonomického směru vzdělání.

Graf 4 Vzdělání obyvatel Karlovarského kraje podle věkových skupin (SLDB 2001)

Osob se základním vzděláním včetně neukončeného bylo v kraji 70 636, v tomto stupni vzdělání převažovaly ženy (61,2%). Druhou nejčetněji zastoupenou vzdělanostní skupinou jsou vyučení bez maturity (52 004 osob) s převahou mužského zastoupení (60,0%). Téměř rovnocenné, co do počtu osob, je vzdělání střední odborné bez maturity (45 319 osob) a úplné střední odborné s maturitou (43 445 osob). V prvním typu převažují muži (54,8%), ve druhém pak ženy (56,0%). Vysokoškolského vzdělání (vč. vědecké přípravy) dosáhlo v Karlovarském kraji 14 072 osob, z toho 58,2% mužů.

Tab. 2.1.4 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle věku a nejvyššího ukončeného vzdělání (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	z toho ve věkové skupině					
		15 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 a více
Celkem	253 373	45 961	47 794	41 787	48 990	32 581	36 201
z toho se vzděláním (%):							
základním vč. neukončeného	27,9	45,7	13,0	15,8	22,7	28,2	45,5
učňovským a stř. bez maturity	38,4	25,3	44,8	44,3	43,5	38,3	33,0
středním s maturitou vč. vyššího	25,8	25,8	32,8	28,7	25,6	25,0	14,3
vysokoškolským	5,6	1,3	6,7	8,7	6,2	6,5	4,1

Růst vzdělanosti je patrný zejména při rozdělení obyvatel do **věkových skupin**. Nejvyšší zastoupení základního vzdělání (45,5%) je možno pozorovat u osob starších 65 let (při abstrakci od věkové skupiny 15 – 24 let, kdy se tato věková kategorie na další vzdělání teprve připravuje). Nejčetnější zastoupení u obyvatelstva nad 15 let mělo vzdělání učňovské a střední bez maturity (38,4%). Dle věkových skupin se v rozhodující míře vyskytuje ve skupině 25 – 34 let (44,8%) a 35 – 44 let (44,3%). Nejrozšířenější je středoškolské vzdělání ve věkových skupinách 25 – 34 let (32,8%) a 35 – 44 let (28,7%), s rostoucím věkem má pak tato vzdělanostní kategorie klesající tendenci. Vysokoškolské vzdělání mělo dle výsledků SLDB nejvyšší zastoupení ve skupině obyvatel mezi 35 – 44 lety (8,7%), v celé populaci nad 15 let pak 5,6%.

Tab. 2.1.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a velikostních skupin obcí (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Podíl obyvatel podle dosaženého vzdělání (%)					
		základní a neukončené	učňovské a střední bez maturity	střední s maturitou vč. vyššího	vysokoškolské	nezjištěné	bez vzdělání
Kraj celkem	253 373	27,9	38,4	25,8	5,6	1,5	0,8
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	2 525	36,9	41,3	16,1	3,0	1,9	0,8
200 - 499	11 301	33,6	41,2	18,3	2,6	2,1	2,2
500 - 999	14 128	34,4	41,7	17,8	2,9	2,0	1,2
1 000 - 4 999	50 577	33,0	40,5	20,1	3,5	1,4	1,5
5 000 - 19 999	80 790	27,1	39,7	26,0	5,1	1,6	0,5
20 000 - 49 999	48 146	26,4	36,5	28,4	6,3	1,7	0,7
50 000 a více	45 906	21,1	34,1	33,8	9,6	1,0	0,3

Zohledníme-li velikostní skupiny obcí, pak relativně nejvíce obyvatel se základním a neukončeným vzděláním žije v nejmenších obcích do 199 obyvatel (36,9%) a jejich podíl s nárůstem počtu obyvatel v obcích klesá až na 26,4% ve velikostní skupině obcí 20 000 – 49 999 obyvatel. Velmi obdobný trend je patrný i u vzdělání učňovského a středního bez maturity. Opačnou tendenci zaznamenáváme u vzdělání středního s maturitou a zejména vysokoškolského, kde v obcích do 199 obyvatel žije pouze 3% obyvatel s vysokoškolským vzděláním, zatímco v obcích velikostní kategorie 20 000 – 49 999 obyvatel jich je 6,3%. Naproti tomu v krajské metropoli Karlových Varech (město nad 50 000 obyvatel) žije téměř 10% vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a jen 21,1% obyvatel se základním a neukončeným vzděláním. Tyto výsledky odrážejí koncentraci vzdělanějších obyvatel ve větších městech, která jsou centrem správy a administrativy, snadnějšího přístupu k zaměstnáním vůbec, ale i ke vzdělání, a to jak z hlediska dostupnosti časové, tak i finanční.

Tab. 2.1.6 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání (SLDB)

		Celkem		Muži		Ženy	
		počet	%	počet	%	počet	%
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	1991	236 401	100,0	114 464	100,0	121 937	100,0
	2001	253 373	100,0	122 926	100,0	130 447	100,0
z toho se vzděláním:							
základním včetně neukončeného	1991	86 665	36,7	34 052	29,7	52 613	43,1
	2001	70 636	27,9	27 372	22,3	43 264	33,2
učňovským a středním bez maturity	1991	81 802	34,6	48 379	42,3	33 423	27,4
	2001	97 323	38,4	56 014	45,6	41 309	31,7
středním s maturitou včetně vyššího	1991	50 199	21,2	22 102	19,3	28 097	23,0
	2001	65 357	25,8	28 497	23,2	36 860	28,3
vysokoškolským	1991	11 122	4,7	6 942	6,1	4 180	3,4
	2001	14 072	5,6	8 187	6,7	5 885	4,5

Ze srovnání s předchozím sčítáním v roce 1991 je možno pozorovat výrazný pokles počtu obyvatel jen se základním vzděláním (o 18,5%), u žen byla tato tendence výraznější. Nejvýznamnější nárůst doznal počet obyvatel se vzděláním středoškolským s maturitou (o 30,2%) a vysokoškolským (o 26,5%). Z porovnání vývoje dle pohlaví je patrný podstatně dynamičtější růst všech stupňů vzdělání u žen, nejvýraznější nárůst zaznamenal počet žen se vzděláním středním s maturitou (o 30,2%) a zejména pak se vzděláním vysokoškolským (o 40,8%). U mužů došlo k nejprogresivnějšímu růstu počtu osob se vzděláním středoškolským (o 28,9%), růstová dynamika u vysokoškolského vzdělání byla podstatně mírnější (jen o 17,9%).

Tab. 2.1.7 Vzdělání populace (VŠPS)

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
	tis. osob					
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	253,4	254,1	255,1	256,2	257,9	101,8
v tom podle vzdělání a ISCED 97:						
základní a bez vzdělání	70,5	69,3	69,4	68,1	68,1	96,6
střední bez maturity	96,0	97,6	92,6	98,7	98,2	102,3
střední s maturitou	72,4	72,9	76,8	72,4	73,7	101,8
vysokoškolské	14,6	14,2	16,3	16,9	17,9	122,7
Muži	122,9	123,0	123,5	123,9	124,9	101,6
v tom podle vzdělání a ISCED 97:						
základní a bez vzdělání	27,1	25,3	24,9	26,2	26,2	96,7
střední bez maturity	57,6	57,4	55,4	58,8	58,3	101,3
střední s maturitou	28,8	31,6	34,1	29,5	30,2	104,9
vysokoškolské	9,4	8,7	9,1	9,4	10,1	107,7
Ženy	130,6	131,1	131,6	132,2	133,0	101,9
v tom podle vzdělání a ISCED 97:						
základní a bez vzdělání	43,4	44,0	44,5	41,9	41,9	96,5
střední bez maturity	38,4	40,2	37,2	39,9	39,8	103,7
střední s maturitou	43,6	41,3	42,7	42,9	43,5	99,7
vysokoškolské	5,3	5,5	7,2	7,5	7,8	146,9

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil žilo v roce 2005 na území Karlovarského kraje 257,9 tis. obyvatel ve věku nad 15 let, tj. o 1,8% více v relaci s rokem 2001. Z vývoje za posledních 5 let je možno pozorovat ve vzdělanostní struktuře významný posun. Při současném snížení počtu osob se vzděláním základním vč. bez vzdělání, a to jak absolutním (o 2,4 tis. osob), tak relativním (o 1,4 procentního bodu), byl zaznamenán výrazný nárůst počtu osob s vysokoškolským vzděláním (o 3,3 tis. osob, tj. o 22,7%). Nejčetněji zastoupenou vzdělanostní skupinou po celé sledované období zůstává vzdělání střední bez maturity (38,1%) s mírně se zvyšující tendencí (nárůst o 2,3%). Druhým nejvíce zastoupeným dosaženým vzděláním je střední s maturitou (28,6%), s nárůstem proti roku 2001 o 1,8%.

Mezi oběma pohlavími jsou ve struktuře dosaženého vzdělání patrné významné rozdíly. Zatímco u mužů převažuje vzdělání střední bez maturity (46,7%), u žen je nejčetněji zastoupeno vzdělání střední s maturitou (32,7%), ale také je vysoce zastoupeno vzdělání základní vč. bez vzdělání (31,5%). Ačkoliv u

žen bylo vykázáno vysokoškolské vzdělání jen v 5,9%, byla u této kategorie zaznamenána proti roku 2001 nejvyšší růstová dynamika (o 46,9%), u mužů je 7,7%.

Ve **zdravotním stavu populace** i v její úmrtnosti lze v posledních letech pozorovat významné změny v důsledku zkvalitnění zdravotní péče, zvýšení osvěty a zlepšení dosahu zdravé výživy a v neposlední řadě také vlivem zlepšení životního prostředí a životního stylu obyvatel. Zlepšují se úmrtnostní poměry – prodloužila se naděje dožití při narození, výrazně se snížila úmrtnost kojenců (dětí do 1 roku věku), obecně klesají roční počty zemřelých, a to i přes probíhající stárnutí populace, jehož projevem je přibývání počtu osob ve vyšším věku, čímž je riziku úmrtí vystaveno více osob.

Tab. 2.1.8 Naděje dožití podle pohlaví a věku

	2001 - 2002		2002 - 2003		2003 - 2004		2004 - 2005	
	Karlovarský kraj	ČR	Karlovarský kraj	ČR	Karlovarský kraj	ČR	Karlovarský kraj	ČR
Naděje dožití mužů								
ve věku: 0 let	71,21	72,07	71,52	72,03	71,30	72,55	71,88	72,88
15 let	56,62	57,60	57,14	57,53	57,00	58,01	57,40	58,32
30 let	42,23	43,25	42,86	43,17	42,88	43,66	43,16	43,94
40 let	32,86	33,81	33,42	33,75	33,35	34,21	33,71	34,48
50 let	24,11	24,99	24,61	24,88	24,41	25,32	24,74	25,56
Naděje dožití žen								
ve věku: 0 let	77,54	78,54	77,47	78,51	77,49	79,04	78,06	79,10
15 let	62,90	63,99	63,15	63,93	63,21	64,44	63,55	64,48
30 let	48,15	49,26	48,41	49,17	48,52	49,67	48,71	49,72
40 let	38,45	39,53	38,69	39,44	38,84	39,92	39,05	39,97
50 let	29,19	30,13	29,34	30,05	29,50	30,51	29,74	30,56

Rozdíly v úrovni **naděje dožití při narození** v jednotlivých krajích nejsou příliš významné, přesto Karlovarský kraj zaujímá v letech 2004 – 2005 u mužů 3. nejhorší pozici a u žen dokonce 2. nejhorší místo. Přestože se u mužů i žen naděje na dožití při narození zvýšila proti období let 2001 – 2002, je tento nárůst nižší než republikový průměr a celkově zůstává za průměrem ČR o 1 rok u obou pohlaví. Velmi obdobná je situace u ostatních sledovaných x-letých kategorií s tím, že se s narůstajícím počtem let velmi nepatrně snižuje rozdíl v relaci k republikovému průměru, avšak zároveň nárůst naděje dožití v Karlovarském kraji vždy převyšuje nárůst v ČR celkem.

V období 2004 – 2005 měly v Karlovarském kraji ženy při narození vyšší naději dožití než muži o 6,18 roku (průměr ČR 6,22 roku). Zároveň je možno konstatovat, že ve sledovaném období došlo k velmi nepatrnému snižování rozdílu mezi oběma pohlavími (proti výchozímu období o 0,16 roku, zatímco v ČR o 0,25 roku).

Ve sledovaném období vykazoval v Karlovarském kraji počet **nemocensky pojištěných osob** snižující se tendenci, od roku 2000 o 9 519 osob, tj. o 8%. K výraznému poklesu došlo u průměrného denního stavu práce neschopných (o 10,7%) na 6 565 osob, ale průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti se zvýšila o 5,6 dne, (tj. o 22,7%) na 30,2 dne. Přesto ve srovnání s ostatními 14 kraji ČR je Karlovarský kraj po Hl. městě Praha na 2. místě s nejnižší průměrnou délkou trvání jednoho případu pracovní neschopnosti a proti republikovému průměru je o 2,6 dne nižší.

Nejkratší průměrná **doba trvání jednoho případu** pracovní neschopnosti v Karlovarském kraji byla vykázána z důvodu nemoci (29,4 dne), avšak při nejdynamičtější intenzitě růstu proti roku 2001 (o 22,7%). Naopak nejdelší doba trvání pracovní neschopnosti připadla na pracovní úrazy (40,8 dne) s nárůstem proti počátku sledovaného období o 20,4%.

Tab. 2.1.9 Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Počet nemocensky pojištěných osob	119 004	116 828	115 207	114 249	111 108	109 485	92,0
Průměrný denní stav práce neschopných (v osobách)	7 354	7 642	7 738	7 505	6 316	6 565	89,3
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti (kalendářní dny)	24,6	24,9	27,7	27,7	31,6	30,2	122,7
v tom:							
pro nemoc	23,9	24,2	27,1	26,9	30,9	29,4	123,0
pro pracovní úrazy	33,9	34,7	38,1	39,0	39,8	40,8	120,4
pro ostatní úrazy	34,1	34,6	36,0	37,5	41,0	39,3	115,1
Průměrné procento pracovní neschopnosti celkem	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685	5,996 ¹⁾	-0,183
v tom:							
pro nemoc	5,600	5,949	6,105	5,955	5,117	5,406 ¹⁾	-0,194
pro pracovní úrazy	0,204	0,216	0,219	0,218	0,211	0,222 ¹⁾	0,018
pro ostatní úrazy	0,376	0,376	0,393	0,397	0,357	0,368 ¹⁾	-0,008

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

V počátečních letech sledovaného období procházelo průměrné **procento pracovní neschopnosti** růstovou vývojovou fází, po výrazném snížení v roce 2004 došlo v roce 2005 k mírnému nárůstu na 5,996%, avšak v relaci k průměru ČR zůstává Karlovarský kraj o 0,130 procentního bodu lepší a zaujímá 3. nejpříznivější pozici mezi 14 kraji. Z hlediska jednotlivých příčin bylo nejvyšší průměrné procento pracovní neschopnosti vykazováno z důvodu nemoci. Tato kategorie zároveň s kategorií pro ostatní úrazy v relaci s výchozím rokem sledovaného období vykazuje pokles. U průměrného procenta pro pracovní úrazy byl naopak zaznamenán růst a zároveň nejvyšší hodnota za celé sledované období (0,222%).

Tab. 2.1.10 Hlášená onemocnění podle sledovaných příčin u obyvatel v produktivním věku

Pramen: ÚZIS ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Nemoci z povolání celkem	10	45	28	11	10	29	290,0
Na 100 000 nemocensky pojištěných	8,4	38,5	24,3	9,6	9,0	26,5	315,5
Hlášená onemocnění - zhoubné novotvary							
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	13	6	8	13	.	.	x
30 - 49 let	88	50	73	64	.	.	x
50 - 69 let	411	334	404	478	.	.	x
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	55	71	47	47	.	.	x
30 - 49 let	195	176	167	139	.	.	x
50 - 69 let	334	302	369	419	.	.	x
Hlášená onemocnění - tuberkulóza							
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	13	9	-	3	4	6	46,2
30 - 49 let	21	15	11	6	9	6	28,6
50 - 69 let	18	16	10	11	14	9	50,0
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	1	4	1	4	2	7	700,0
30 - 49 let	5	7	2	3	4	4	80,0
50 - 69 let	3	3	8	7	3	3	100,0

I přes neustále se zkvalitňující preventivní zdravotní péči a přes vývoj ve zdravotních léčebných metodách, neustále narůstá u obyvatel v produktivním věku počet hlášených onemocnění na zhoubné novotvary, a to zejména ve věkové kategorii 50 – 69 let u obou pohlaví, přitom podíl mužů této kategorie převyšuje ve všech letech podíl žen (v roce 2002 o 1,9 a v roce 2000 dokonce o 4,5 procentního bodu). U obou dalších nižších sledovaných věkových kategorií podíl žen onemocnivších na zhoubné novotvary výrazně převyšuje podíl mužů, což je dáno zejména onkologickými gynekologickými případy.

Opačnou, tedy klesající vývojovou tendenci vykazují nově hlášená onemocnění tuberkulózu. U této kategorie onemocnění dochází v průběhu sledovaného období k výrazné eliminaci rozdílů ve velikosti relativního zastoupení mužů a žen všech věkových kategorií produktivního věku, tzn. že relativní zastoupení mužů se snižuje a u žen je tendence opačná.

Tab. 2.1.11 Úmrtnost podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zemřelí celkem	3 013	3 127	2 851	3 095	3 020	2 983	99,0
Zemřelí na 1 000 obyvatel	9,9	10,3	9,4	10,2	9,9	9,8	99,0
Zemřelí muži na 1 000 mužů							
ve věku: 15 - 29 let	0,9	1,0	0,7	1,3	1,1	1,0	112,7
30 - 39 let	1,6	1,8	1,4	1,5	1,0	1,8	113,5
40 - 49 let	4,8	4,6	5,0	3,7	3,9	3,3	69,4
50 - 59 let	11,5	11,3	11,2	12,0	12,0	11,1	96,3
60 - 69 let	30,0	31,5	27,1	26,0	26,8	25,5	85,2
70 a více let	88,8	92,5	77,5	83,5	84,0	78,6	88,5
Zemřelé ženy na 1 000 žen							
ve věku: 15 - 29 let	0,3	0,4	0,2	0,5	0,3	0,1	29,7
30 - 39 let	0,8	1,0	0,5	0,8	0,6	0,8	105,0
40 - 49 let	2,9	2,8	1,8	2,3	1,9	2,4	82,0
50 - 59 let	5,5	6,0	5,7	5,4	5,1	5,1	93,5
60 - 69 let	16,0	14,4	13,5	14,5	12,1	12,7	79,6
70 a více let	64,6	67,6	62,4	68,4	65,0	64,2	99,4

Po přechodném růstu **úmrtnosti** v Karlovarském kraji v prvních dvou letech sledovaného období je možno pozorovat snižování úmrtnosti jak absolutní, tak její intenzity, a to prakticky v celém rozsahu věkové struktury u obou pohlaví. K nejvýraznějšímu poklesu intenzity úmrtnosti proti výchozímu roku došlo u žen ve věku 15 – 29 let (o 70,3%) a u mužů o 30,6% ve věkové kategorii 40 – 49 let. Opačná tendence byla zaznamenána u zemřelých mužů v kategoriích 15 – 29 a 30 – 39 let. V tomto hodnocení se zjednodušeně abstrahuje od toho, že jednotlivé věkové skupiny jsou různě početně zastoupené a zejména, že míra úmrtnosti je v každém věku jiná. Zatímco celková míra úmrtnosti mužů v relaci s rokem 2000 doznala příznivé snížení (o 2,4%), u žen byl vykázan nárůst o 0,5%.

Tab. 2.1.12 Zemřelí podle příčin smrti

	2000		2005		Rozdíl 2005 - 2000 v bodech	
	Karlovarský kraj	ČR	Karlovarský kraj	ČR	Karlovarský kraj	ČR
Zemřelí celkem	3 013	109 001	2 983	107 938	99,0	99,0
z toho vybrané příčiny (%):						
některé infekční a parazitární nemoci	0,4	0,2	0,4	0,4	0,0	0,1
novotvary	29,9	26,3	27,6	26,2	-2,3	-0,2
nemoci oběhové soustavy	48,6	53,4	48,2	51,1	-0,3	-2,3
nemoci dýchací soustavy	4,4	4,5	6,4	5,6	2,1	1,0
nemoci trávicí soustavy	4,2	3,9	4,1	4,5	-0,1	0,6
vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	6,9	6,5	6,2	5,9	-0,7	-0,6

¹⁾ změna v %

Vývoj celkové úrovně úmrtnosti je odrazem jejího vývoje podle příčin smrti. Struktura zemřelých podle nejčastěji zastoupených tříd příčin úmrtí byla v obou mezních letech sledovaného období v Karlovarském kraji relativně stabilní. Příčinou téměř poloviny úmrtí v roce 2005 byly nemoci oběhové soustavy (48,2%) při poklesu o 0,3 procentního bodu v relaci k roku 2000. Nejvýraznější změnu vykázal podíl zemřelých na novotvary, který zaujímá 2. pozici v příčinách úmrtí a v roce 2005 dosáhl 27,6% s poklesem o 2,3 procentního bodu proti roku 2000. Třetí nejčastější příčinou úmrtí jsou vnější příčiny (poranění a otravy), jejichž podíl doznal snížení o 0,7 procentního bodu na 6,2%.

Ve srovnání s republikovým průměrem byly v Karlovarském kraji poměrně významné rozdíly ve struktuře úmrtnosti podle příčin smrti. Nejvýraznější je nižší podíl u nemocí oběhové soustavy (o 2,9 v roce 2005 a v roce 2000 dokonce o 4,8 procentního bodu). Naopak průměr ČR byl převyšován u úmrtí na novotvary (o 1,4 v roce 2005 a v roce 2000 o 3,5 procentního bodu).

Tab. 2.1.13 Zemřelí v produktivním věku podle vybraných hlavních příčin smrti a pohlaví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zhoubné novotvary							
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	1	2	2	2	2	4	400,0
30 - 49 let	41	27	36	16	23	23	56,1
50 - 69 let	234	248	207	234	253	211	90,2
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	2	2	1	5	-	-	-
30 - 49 let	34	35	27	21	18	30	88,2
50 - 69 let	165	157	157	168	145	150	90,9
Nemoci oběhové soustavy							
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	1	3	1	1	3	2	200,0
30 - 49 let	19	27	27	29	21	15	78,9
50 - 69 let	248	233	228	204	217	225	90,7
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	1	3	1	-	1	-	-
30 - 49 let	17	13	4	8	14	12	70,6
50 - 69 let	127	116	102	107	99	103	81,1
Vnější příčiny							
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	29	28	22	39	31	22	75,9
30 - 49 let	52	60	47	46	38	51	98,1
50 - 69 let	40	40	48	49	32	46	115,0
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	6	8	5	10	4	3	50,0
30 - 49 let	13	17	6	16	9	7	53,8
50 - 69 let	15	12	16	12	9	16	106,7

Počty zemřelých dle **hlavních příčin úmrtí** se výrazně liší nejen v jednotlivých věkových skupinách, ale i mezi oběma pohlavími. Ve všech letech sledovaného období byla v Karlovarském kraji zhruba polovina zemřelých na zhoubné novotvary v produktivním věku, přitom 25,9% (v roce 2005) byli muži ve věku 50 – 69 let, žen ve stejné věkové skupině bylo o 7,5 procentního bodu méně.

Ačkoliv příčina úmrtí na nemoci oběhové soustavy zaujímá v četnosti první místo, podíl zemřelých v produktivním věku představoval v roce 2005 jen 24,8% a proti roku 2000 zaznamenal pokles o 3,4 procentního bodu. Na tuto příčinu v roce 2005 zemřelo 15,6% mužů ve věku 50 – 69 let, ale jen 7,2% žen ve stejné věkové kategorii.

V roce 2005 bylo 78,4% ze všech zemřelých na vnější příčiny v produktivním věku, přitom 64,3% ze všech zemřelých připadlo na muže v produktivním věku (tj. 15 – 69 let). Právě u této příčiny úmrtí je rozdíl v úmrtnosti mezi oběma pohlavími nejvýraznější.

Tab. 2.1.14 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhm 2000 - 2005
Přistěhovalí celkem	1 879	2 722	5 119	4 016	4 240	3 211	21 187
z toho ženy	1 018	1 385	2 441	1 887	2 076	1 554	10 361
z celku ve věku:							
0 - 5 let	165	314	388	256	262	209	1 594
6 - 14 let	180	326	1 113	515	591	314	3 039
15 - 18 let	75	158	413	211	188	163	1 208
19 - 24 let	338	429	591	689	656	441	3 144
25 - 34 let	459	633	1 105	951	1 054	875	5 077
35 - 44 let	248	403	766	638	702	579	3 336
45 - 54 let	177	235	422	440	438	337	2 049
55 - 64 let	99	99	169	184	187	159	897
65 a více let	138	125	152	132	162	134	843

Za celé sledované období se v rámci Karlovarského kraje **přistěhovalo** 21 187 obyvatel, z toho 48,9% žen. Přitom nejčetněji jsou zastoupeny věkové skupiny 25 – 34 let (24,0%) a 35 – 44 let (15,7%), kdy ke stěhování dochází zejména z důvodů bytových či pracovních příležitostí. Nejnížší migrační aktivity vykazují přirozeně nejstarší věkové kategorie.

Celkem 55,4% přistěhování bylo způsobeno migrací zahraniční, přitom v zahraničním stěhování představují ženy 45,3%, zatímco ve vnitřním stěhování 53,4%. Dalším podstatným rozdílem mezi vnitřním a zahraničním stěhováním je výrazně nižší zastoupení obyvatel nad 55 let v zahraničním stěhování.

Tab. 2.1.15 Vystěhovalí a saldo migrace podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhrn 2000 - 2005	
							vystěhovalí celkem	saldo migrace
Vystěhovalí celkem	2 189	3 234	4 711	3 779	3 784	3 556	21 253	-66
z toho ženy	1 156	1 491	2 065	1 847	1 797	1 829	10 185	176
z celku ve věku:								
0 - 5 let	194	239	261	251	275	287	1 507	87
6 - 14 let	217	267	458	395	302	365	2 004	1 035
15 - 18 let	93	103	173	198	138	150	855	353
19 - 24 let	405	496	725	594	569	465	3 254	-110
25 - 34 let	563	935	1 296	1 051	1 125	1 094	6 064	-987
35 - 44 let	251	475	876	588	606	502	3 298	38
45 - 54 let	161	362	513	375	419	307	2 137	-88
55 - 64 let	124	185	235	179	184	194	1 101	-204
65 a více let	181	172	174	148	166	192	1 033	-190

V průběhu sledovaného období se z Karlovarského kraje **vystěhovalo** celkem 21 252 obyvatel, z toho 47,9% žen. Plných 30,8% vystěhovalých bylo ve věku 25 – 34 let, druhou nejčetněji zastoupenou věkovou kategorií bylo 35 – 44 let (14,1%).

Celkem 76,8% vystěhování je možno přičíst na vrub **vnitřnímu stěhování**. Podíl žen představuje u vnitřního stěhování 50,6%, ze zahraničního stěhování jen 38,7%. Výrazné rozdíly mezi oběma typy stěhování jsou patrné i u věkové struktury. Zatímco zahraniční vystěhování charakterizuje 82,3% vystěhovalých ve věkové skupině 19 – 54 let s nízkým zastoupením nejmladší a nejstarší populace, je stejná věková skupina ve vnitřním vystěhování zastoupena jen 65,5% obyvatel a věková skupina do 18 let představuje 23,4% a skupina nad 55 let 11,1%.

Tab. 2.1.16 Cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
						2005/2001	průměrná roční
Cizinci celkem¹⁾	11 944	13 198	13 563	14 729	14 437	20,9	4,9
v tom podle druhu pobytu (%):							
trvalý	43,6	49,5	53,6	59,9	64,7 ³⁾	21,1	x
s vízem nad 90 dní	56,4	50,5	46,4	40,1	35,3 ³⁾	-21,1	x
v tom podle pohlaví (%):							
muži	.	.	54,7	53,4	53,2	x	x
ženy	.	.	45,3	46,6	46,8	x	x
z toho podle státní příslušnosti:							
Slovensko	1 570	1 695	1 721	1 059	970	-38,2	-11,3
Ukrajina	1 608	1 570	1 618	1 826	1 753	9,0	2,2
Vietnam	5 496	6 562	6 783	7 904	7 736	40,8	8,9
v tom podle věkových skupin (%):							
0 - 14 let	²⁾ 10,3	²⁾ 12,3	²⁾ 14,3	18,2	16,7 ³⁾	6,5	x
15 - 64 let	²⁾ 66,0	²⁾ 64,9	²⁾ 67,3	78,8	80,0 ³⁾	13,9	x
65 a více let	²⁾ 2,7	²⁾ 2,8	²⁾ 2,9	2,9	3,3 ³⁾	0,6	x

¹⁾ bez osob s platným azylem

²⁾ věkové skupiny cizinců s délkou pobytu nad 1 rok

³⁾ rozdíl v bodech

Karlovarský kraj má po Hl. městě Praha nejvyšší podíl **cizinců** ve svém obyvatelstvu. Počet cizinců se v kraji zvýšil za sledované období o 20,9% na 14 437 osob. V roce 2005 převažovali cizinci s trvalým pobytem (64,7%) a podle pohlaví převažovali muži (53,2%). Nejpočetněji byli v Karlovarském kraji zastoupeni Vietnamci, kteří tvořili v roce 2005 plných 53,6% cizinců žijících v kraji. Občanů slovenské národnosti v roce 2005 žilo v kraji 970, tj. 6,7% všech cizinců. Podle věkových skupin logicky převažují cizinci v produktivním věku, jelikož převažujícím účelem přistěhování je uplatnění se na trhu práce.

Tab. 2.1.17 Projekce obyvatelstva Karlovarského kraje do roku 2025 (práh projekce – rok 2002)

	Skutečnost 2005	Projekce bez migrace				
		2005	2010	2015	2020	2025
Počet obyvatel	304 274	303 681	302 409	299 881	295 843	290 182
v tom ve věku (%):						
0 - 4 let	4,8	4,9	5,0	4,8	4,6	4,3
5 - 14 let	10,4	10,4	9,5	10,0	9,9	9,6
15 - 19 let	6,8	6,8	5,8	4,6	5,0	5,2
20 - 24 let	6,9	6,9	6,8	5,9	4,7	5,1
25 - 34 let	16,6	16,8	15,2	13,7	12,8	10,8
35 - 44 let	13,8	13,7	15,4	16,8	15,3	14,0
45 - 54 let	14,5	14,4	13,3	13,4	15,3	16,9
55 - 64 let	13,2	13,3	14,8	13,4	12,6	12,9
65 a více let	12,9	12,8	14,3	17,3	19,8	21,2

Český statistický úřad na základě výsledků sčítání lidu 2001 zpracoval **projekci obyvatel** ČR do roku 2050. Zpracovaná byla ve třech variantách (nízká, střední, vysoká), které se liší v rozdílném předpokládaném vývoji plodnosti, úmrtnosti a migrace. Projekce v krajích odpovídají střední variantě projekce ČR bez vlivu vnitřní i zahraniční migrace, která je nejobtížněji prognózovatelná.

Z výsledků projekce vyplývá, že by se měl počet obyvatel Karlovarského kraje snižovat nejprve pomaleji (do roku 2010 o 1 865 obyvatel proti skutečnosti roku 2005). Po roce 2010 začíná být pokles podstatně intenzivnější, do roku 2025 se má proti skutečnosti 2005 snížit počet obyvatel o 14 092, tj. o 4,6% na 290 182 obyvatel.

Avšak ze srovnání s reálným vývojem počtu obyvatel lze usuzovat, že pokles počtu obyvatel nebude mít až tak dramatický vývoj, jak předpokládá projekce, protože skutečnost roku 2005 převyšuje projekční odhad o 593 obyvatel (tj. o 0,2%).

Přesnost projekce mohou v budoucnu ohrozit neočekávané události v populačním vývoji, případně intenzita migrace (od které bylo abstrahováno), která bezprostředně souvisí s ekonomickým rozvojem kraje.

S poklesem počtu obyvatel bude docházet i k podstatnému stárnutí populace. Zatímco v roce 2005 žilo na území kraje 15,2% dětí ve věku 0 – 14 let, do roku 2025 je očekáváno jejich snížení o 1,3 procentního bodu. Naopak podíl věkové kategorie 65 a více let se má zvýšit o 8,3 procentního bodu na 21,2%. Tím se předpokládá i výrazné zvýšení indexu stárání (počet osob starších 65 let připadajících na 100 dětí ve věku 0 – 14 let) z 84,9 na 152,4.

Stárnutí populace je kromě snižující se porodnosti ovlivněno i zvyšující se nadějí dožití při narození. Dle projekce je očekáváno zvýšení do roku 2025 u mužů o 2,5 roku na 74,4 roku, u žen pak o 2,1 roku na 80,2 roku proti skutečnosti let 2004 – 2005.

Tyto předpokládané nepříznivé změny věkové struktury obyvatel se v konečném důsledku negativně projeví ve vzrůstajících nárocích na státní rozpočet, a to zejména v oblasti důchodového zabezpečení, zvýšení nákladů na zdravotnictví a ostatní sociální dávky a služby pro staré občany.

2.2 Vzdělávání

Tak jako v České republice i v Karlovarském kraji je kladen důraz na **rozvoj vzdělávání** jako na jeden ze základních předpokladů rozvoje ekonomického, sociálního i environmentálního. Základním cílem je stát se flexibilní a konkurenceschopnou ekonomikou založenou na znalostech a dovednostech. V oblasti vzdělávání a kvalifikace je potřebné rozvíjet celoživotní učení a zvýšit počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v kraji a reflektovat požadavky trhu práce ve struktuře i obsahu vzdělávání. Je nezbytné zvyšovat zaměstnanost, schopnost lidí si zaměstnání udržet či získat nové, usilovat o vyšší úroveň vzdělanosti a odborné kvalifikace.

Krajský úřad Karlovarského kraje zpracoval dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2006, který vychází a navazuje na dlouhodobý záměr České republiky. Tento dlouhodobý záměr posuzuje změny v rozvoji společnosti a jejich vliv na vzdělávání a dále stanovuje hlavní strategické cíle pro další období. Z dlouhodobého záměru ČR 2005 převzal Karlovarský kraj 6 základních strategických směrů, ve kterých se promítají a jsou řešeny základní trendy obsahových změn ve vzdělávání, sedmý strategický směr stanovuje Karlovarský kraj s ohledem na zajištění efektivity vzdělávací soustavy kraje v návaznosti na zdroje, osmý strategický směr stanovuje kraj se snahou zlepšit vzdělanostní strukturu obyvatel v kraji a devátý je stanoven s akcentem na podporu aktivního využívání volného času:

- 1) Zkvalitnění a modernizace vzdělávání (kurikulární reforma);
- 2) Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání;
- 3) Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání;
- 4) Rozvoj systému poradenství ve školství;
- 5) Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků;
- 6) Rozvoj celoživotního vzdělávání;
- 7) Efektivní využívání finančních prostředků na vzdělávání;
- 8) Zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v kraji;
- 9) Podpora základního uměleckého, jazykového a zájmového vzdělávání a aktivního využívání volného času.

Rozhodujícím předpokladem pro realizaci rozvojových plánů je odpovídající úroveň lidských zdrojů. Má-li být další vývoj založen zejména na inovacích a zvyšování přidané hodnoty, je třeba také rozvíjet jejich iniciativu, tvořivost a odpovědnost.

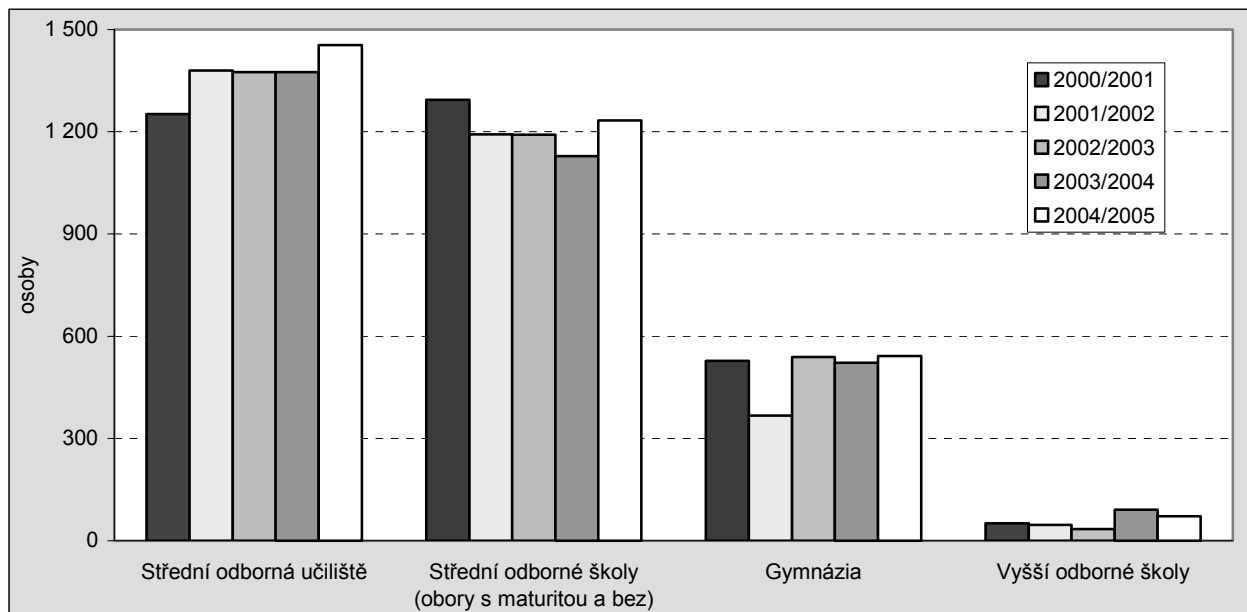
Tab. 2.2.1 Učňovské a střední školství

Pramen: ÚIV

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Střední odborná učiliště						
školy	19	19	18	19	19	26
žáci (denní studium)	4 945	4 975	4 890	4 968	4 964	5 368
nově přijatí žáci	1 946	1 803	1 825	1 843	1 841	1 997
absolventi	1 252	1 380	1 375	1 375	1 455	.
Střední odborné školy (obory s maturitou a bez)						
školy	25	25	25	25	24	24
žáci (denní studium)	5 720	5 542	5 545	5 593	5 776	5 827
nově přijatí žáci	1 423	1 539	1 585	1 599	1 622	1 596
absolventi	1 294	1 193	1 192	1 128	1 233	.
Gymnázia						
školy	8	8	8	8	9	9
žáci (denní studium)	3 280	3 188	3 327	3 293	3 362	3 448
nově přijatí žáci (4 leté studium)	277	272	322	314	320	332
nově přijatí žáci (víceleté studium)	261	259	267	282	338	348
absolventi	528	367	539	522	542	.
Vyšší odborné školy						
školy	2	2	2	2	2	2
žáci (denní studium)	196	230	232	235	233	241
nově přijatí žáci	71	133	96	56	107	114
absolventi	51	46	34	91	72	.

Graf 5 Počty absolventů v Karlovarském kraji - denní studium

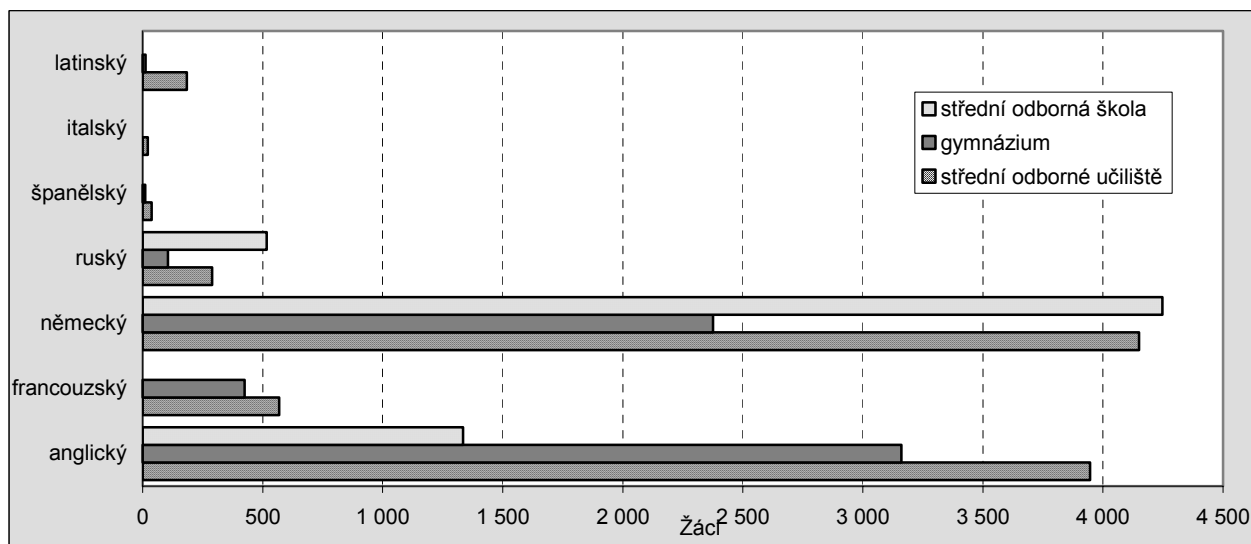
Zdroj: ÚIV

Střední školství zaznamenává progresivní vývoj, o čemž svědčí rostoucí poptávka mladé generace po vyšším kvalitnějším vzdělání. Zatímco ještě v 90. letech minulého století převažoval počet žáků středních odborných učilišť nad počtem žáků středních odborných škol a gymnázií, v posledních letech je situace opačná. Za sledované období dochází u všech kategorií středního školství k nárůstu nově přijatých žáků, což koresponduje s absolutním nárůstem počtu dětí v této věkové kategorii. Při porovnání poměrů ve struktuře středního vzdělání ve sledovaném období nedošlo k žádným výrazným posunům. Stále se zvyšující poptávka po absolventech učňovských škol, zvláště s technickým zaměřením, začala být pokrývána školním rokem 2005/2006, kdy se střední odborná učiliště rozrostla o 7 subjektů a nově bylo přijato 1 997 žáků.

Graf 6 Výuka cizích jazyků v Karlovarském kraji v roce 2005

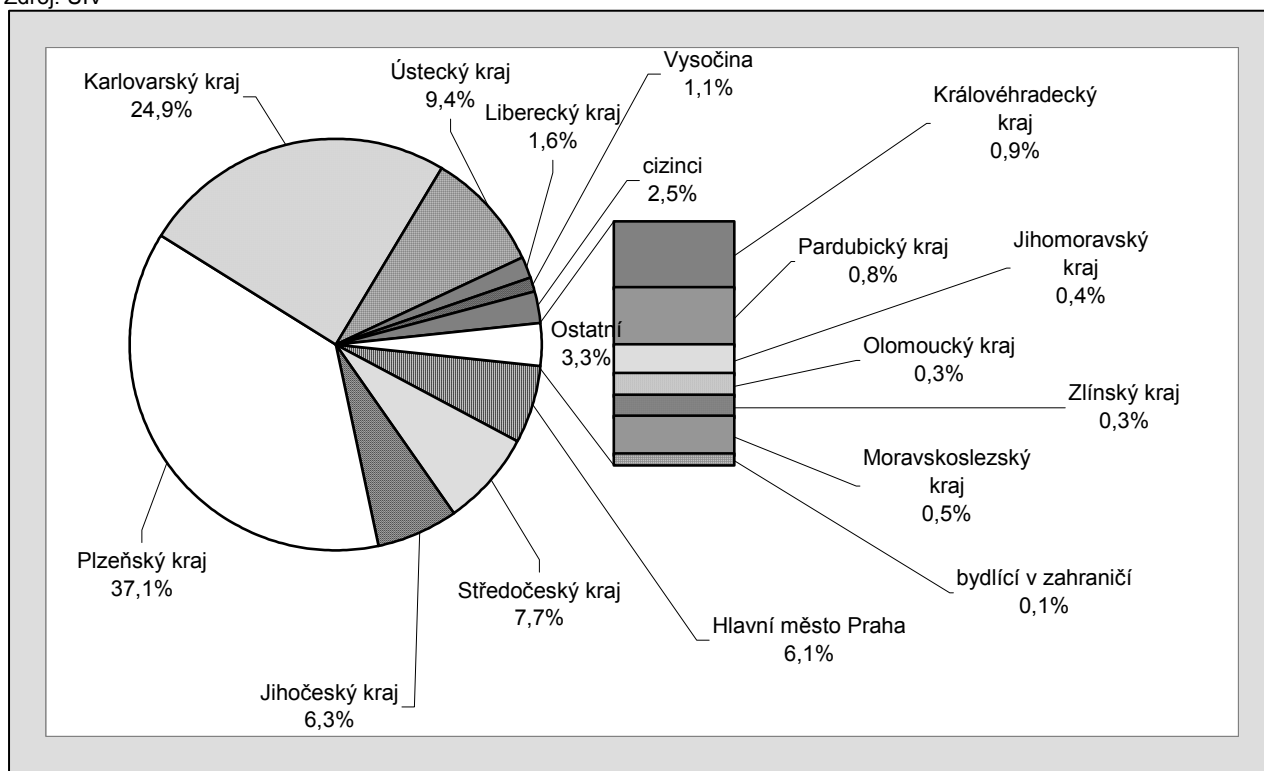
Zdroj: ÚIV

Na území Karlovarského kraje vzdělává **vysokoškolské** studenty Fakulta ekonomická veřejné vysoké školy Západočeské univerzity Plzeň, která sídlí v Chebu. V Karlových Varech působí Vysoká škola Karlovy Vary, obecně prospěšná společnost, která patří mezi soukromé vysoké školy. Ve školním roce 2005/2006 studovalo v Karlovarském kraji na vysokých školách celkem 1 714 studentů, což představuje 0,6% všech studentů v ČR. Jejich počet se proti roku 2000 zvýšil o 349 studentů, tj. o 25,6%. Přitom v bakalářském programu studovalo 94,5% studentů a tento podíl doznal proti roku 2000 nárůst o 26,4 procentního bodu.

Graf 7 Studenti vysokých škol v Karlovarském kraji k 31. 10. 2005 podle místa bydliště

Zdroj: ÚIV

Z grafu 7 je možno vysledovat zvláštnost – nejvyšší počet studentů z Plzeňského kraje, což je dáno pravděpodobně tím, že možnost přijetí na ekonomickou fakultu v Chebu je vyšší z důvodu menšího zájmu studentů Karlovarského kraje. Jelikož ekonomická fakulta v Chebu končí bakalářským titulem, je předpoklad, že studenti z Plzeňského kraje budou pokračovat v inženýrském studiu ve svém domovském kraji.

Z celkového počtu studentů v Karlovarském kraji přijíždí studovat z Plzeňského kraje celkem 1 147 studentů, což je o 378 studentů více, než z kraje Karlovarského. Vzhledem k územní poloze kraje další nejčetněji zastoupenou skupinou jsou studenti z Ústeckého kraje (292 osob) a z kraje Středočeského (237 osob).

Tab. 2.2.2 Žáci a studenti při zaměstnání podle typu školy

	Školní rok				
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Gymnázia					
počet	8	8	8	9	9
žáci celkem	3 188	3 327	3 293	3 362	3 448
z toho: při zaměstnání absolutně	-	-	-	-	-
podíl ze žáků celkem	x	x	x	x	x
Střední odborné školy					
počet	25	25	25	24	24
žáci celkem	6 095	6 045	6 118	6 391	6 335
z toho: při zaměstnání absolutně	528	473	500	586	508
podíl ze žáků celkem	8,7	7,8	8,2	9,2	8,0
Vyšší odborné školy					
počet	2	2	2	2	2
žáci celkem	230	232	235	233	261
z toho: dálkové studium absolutně	-	-	-	-	20
podíl ze žáků celkem	x	x	x	x	7,7
Veřejné vysoké školy					
počet fakult	1	1	1	1	1
žáci celkem	1 305	1 473	1 609	1 972	2 168
z toho: distanční a kombinované studium absolutně	.	357	406	418	568
podíl ze žáků celkem	x	24,2	25,2	21,2	26,2
Bydlící obyvatelstvo ve věku 15 a více let (tis.)	253,4	254,5	255,8	257,1	258,1
Osoby studující při zaměstnání na školách v Karlovarském kraji na 1 000 bydlících osob ve věku 15 a více let	2,1	3,3	3,5	3,9	4,2

V Karlovarském kraji jsou velké naděje vkládány do konceptu celoživotního učení, který zdůrazňuje zejména celoživotní zaměstnatelnost a adaptabilitu pracovní síly. Vzdělávací systém může zajistit úspěšné podmínky tím, že se propojuje počáteční vzdělávání se zaměstnáním a dalším studiem. Jedním z příkladů je studium při zaměstnání, které se v Karlovarském kraji soustředí převážně na střední odborné školy, kde podíl žáků trvale osciluje kolem 8%. Další oblastí je zvyšování kvalifikace vysokoškolským studiem, zde počet studentů trvale stoupá až na 568 osob ve školním roce 2005/2006. Pozitivní trend můžeme sledovat u ukazatele počtu osob studujících při zaměstnání v Karlovarském kraji na 1 000 zde bydlících ve věku 15 a více let, u kterého došlo od roku 2001 do roku 2005 k nárůstu o 2,1 procentního bodu.

Jedním z důležitých úkolů vzdělávání je pomoc při zajišťování snižování míry nezaměstnanosti. Je třeba dosáhnout co možná největšího souladu mezi požadavky trhu práce a existující nabídkou kvalifikovaných pracovníků. Jako nástroj k tomu slouží **rekvalifikační kurzy**, které zabezpečují úřady práce.

Tak, jak roste nezaměstnanost, roste i počet uchazečů o zaměstnání. Za sledované období došlo v Karlovarském kraji k nárůstu uchazečů o zaměstnání o 28,1% na 18 017 osob, z toho 32,2% tvořili uchazeči mladší 30 let. Největší podíl (44,5%) tvoří uchazeči, kteří mají pouze základní nebo střední vzdělání bez maturity.

Počet uchazečů o zaměstnání, kteří úspěšně ukončili rekvalifikace vzrostl od roku 2001 o 93,6%. Nejvíce úspěšných rekvalifikací proběhlo v roce 2003 (2 209). Poměr mezi účastí na rekvalifikacích mezi muži a ženami se změnil v roce 2003, kdy došlo k nárůstu počtu rekvalifikovaných žen proti mužům a tento trend se udržel až do roku 2005.

Tab. 2.2.3 Účastníci rekvalifikací

Zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Uchazeči o zaměstnání celkem k 31. 12.	14 062	16 115	17 362	18 726	18 017	128,1
v tom podle pohlaví:						
muži	7 691	8 830	9 379	9 914	9 297	120,9
ženy	6 371	7 285	7 983	8 812	8 720	136,9
z toho podle věku:						
mladší 30 let	5 638	6 307	6 663	6 617	5 807	103,0
50 a více let	2 425	3 011	3 463	4 111	4 481	184,8
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity (bez vyučených)	6 425	7 448	8 102	8 307	8 024	124,9
vysokoškolské (včetně bakalářského)	161	205	217	247	235	146,0
Uchazeči zařazení do rekvalifikací k 31. 12.	75	101	175	101	80	106,7
Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.	0,5	0,6	1,0	0,5	0,4	x
Uchazeči o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací¹⁾	590	1 261	2 209	1 408	1 142	193,6
v tom podle pohlaví:						
muži	318	649	1 001	589	483	151,9
ženy	272	612	1 208	819	659	242,3
z toho podle věku:						
mladší 30 let	265	825	1 113	710	402	151,7
50 a více let	86	67	221	135	212	246,5
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity (bez vyučených)	92	298	506	304	285	309,8
vysokoškolské (včetně bakalářského)	14	16	40	33	29	207,1

¹⁾ úhrnné roční údaje

Rekvalifikace se dělí podle typu a délky. Podle typu rekvalifikace rozeznáváme dva rozhodující typy: specifická a doplňková rekvalifikace. Specifická profesní rekvalifikace poskytuje kvalifikaci pro výkon nové pracovní činnosti, například zedník, tesař, zámečnick, instalatér, prodavač, ošetřovatelka, účetní, sekretářka, správce výpočetní sítě, programátor. V dělnických profesích poskytují kurzy obvykle kvalifikaci na úrovni zaučení. Doplňková rekvalifikace doplňuje, rozšiřuje kvalifikaci pro určitou profesi před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele. Například svářečský průkaz pro uchazeče kvalifikované v kovoprofesích, odborná způsobilost podle vyhlášky č. 50/1978 Sb. pro uchazeče kvalifikované v elektroprofesích, vazačský průkaz, lešenářský průkaz jako doplněk stavebních profesí, řidičský průkaz nezbytný pro výkon různých zaměstnání, znalost obsluhy osobního počítače pro technickohospodářské profese.

Tab. 2.2.4 Typy rekvalifikací

Zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001 v bodech
Účastníci ukončených rekvalifikací celkem	590	1 261	2 209	1 408	1 142	²⁾ 193,6
z toho podle typu rekvalifikace (%):						
specifická	46,6	22,0	21,1	42,0	39,4	-7,2
doplňková	16,8	9,9	12,5	28,6	51,3	34,5
z toho podle délky rekvalifikace (%):						
do 1 měsíce	39,3	54,1	64,6	38,6	28,7	-10,6
déle než 3 měsíce	12,9	9,5	4,1	9,2	6,5	-6,4
z toho podle délky evidence před rekvalifikací (%):						
do 3 měsíců	41,2	51,9	61,7	40,6	27,8	-13,3
déle než 6 měsíců	34,4	25,1	20,1	31,4	44,9	10,5
Účastníci umístění po rekvalifikaci celkem	302	499	1 144	716	498	²⁾ 164,9
Podíl umístěných účastníků rekvalifikací na počtu umístěných uchazečů¹⁾ (%)	83,9	93,1	85,8	89,4	90,2	6,3

¹⁾ včetně uchazečů vyřazených z evidence na vlastní žádost (předpoklad nalezení místa jiným způsobem)²⁾ změna v %

Poměry typů jednotlivých rekvalifikací se v průběhu sledovaných let mění podle požadavků trhu práce. U délky rekvalifikací stále převažují rekvalifikace do 1 měsíce. Podíl účastníků umístěných po rekvalifikaci z celkového počtu účastníků s ukončenou rekvalifikací se stále snižuje, a to od 51,2% v roce 2001 na 43,6% v roce 2005. Naopak podíl umístěných účastníků rekvalifikací na počtu umístěných uchazečů stoupá z 83,9% v roce 2001 na 90,2% v roce 2005.

Tab. 2.2.5 Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci *

	Karlovarský kraj				Česká republika			
	2003	2004	2006	Index 2006/2003	2003	2004	2006	Index 2006/2003
Domácnosti celkem (tis.)	201,0	127,1	129,9	64,6	4 064,0	4 109,9	4 201,2	103,4
z nich vybavené (%):								
pevnou telefonní linkou	60,7	56,1	47,8 ¹⁾	-12,9	62,9	61,9	53,1 ¹⁾	-9,8
osobním počítačem	21,9	27,4	38,7 ¹⁾	16,8	23,8	29,5	35,7 ¹⁾	11,9
z toho připojeným k internetu	15,9	17,1	26,1 ¹⁾	10,2	14,8	19,4	26,7 ¹⁾	11,9
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (tis.)	255,5	256,9 ²⁾	254,4	99,6	8 658,5	8 687,1 ²⁾	8 635,6	99,7
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):								
mobilní telefon	76,8	77,2	86,3 ¹⁾	9,5	66,0	73,8	83,1 ¹⁾	17,1
osobní počítač doma	28,2	33,4	45,5 ¹⁾	17,3	32,6	35,9	43,0 ¹⁾	10,4
internet doma	22,5	20,6	31,9 ¹⁾	9,5	20,8	23,8	32,6 ¹⁾	11,8

*) období šetření: 4. čtvrtletí sledovaného roku, rok 2006 - 2. čtvrtletí 2006

¹⁾ rozdíl 2006 - 2003 v procentních bodech

²⁾ obyvatelstvo ve věku 16 a více let

Pojem **informační a komunikační technologie** (dále jen ICT) obecně zahrnuje technologie, systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Údaje vycházejí ze statistického šetření o využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) v domácnostech a mezi jednotlivci (fyzickými osobami), které provádí Český statistický úřad v rámci Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), což umožnilo propojení se socio-demografickými charakteristikami osob v jednotlivých domácnostech.

Z výsledků šetření vyplývá, že v Karlovarském kraji klesá podíl domácností vybavených pevnou telefonní linkou rychleji než v celé ČR a i podíl těchto domácností (47,8%) byl v roce 2005 proti republikovému průměru nižší o 5,8 procentního bodu.

Na rozdíl od vybavenosti pevnou linkou, vybavení domácností osobním počítačem a připojením k internetu zaznamenává růst. U vybavení osobním počítačem dochází k nárůstu o 16,8 procentního bodu na 38,7% a republikový růst byl předstížen o 4,9 procentního bodu. U připojení k internetu nebylo republikového zvýšení dosaženo o 1,7 procentního bodu, přesto došlo k nárůstu o 10,2 procentního bodu na 26,1%.

Republikový průměr překračuje Karlovarský kraj v podílu vybavení jednotlivců mobilním telefonem ve všech zkoumaných letech, v roce 2006 dochází k překročení i u podílu vybavení jednotlivců osobním počítačem doma.

Graf 8 Vybavenost domácností osobním počítačem a internetem

